

Uppskotið hjá Carl Vilhelm Weihe

Serkøn viðgerð av skattapíningini

Er tað nakað politikarunum tørvar, er tað kvalifiserað viðgerð av politikkinum, og serkøn hjálp til at bøta um hann. Tí verður spennandi at síggja, hvussu landsstýrið fer at viðgera uppskotið frá starvsbrøðrum Sundsteins og Ellefsens

P/F Grannskoðarafelagið Carl Vilhelm Weihe er komið fram við einum sera áhugaverdum uppskoti til landsstýrið um lækking av tí persónliga skattinum. Nógvir hava mælt til at lækka skattin ella avtaka bundnu uppsparingina, sum er við at sora alt fyrirtakssemi í landinum og oyðileggja arbeidshugin hjá vanligum fólki. Hendan harðrenda viðferð av miðal-löntakarunum er atvoldin til at bert í hesum ári eru uml. 400 fólk rýmd av landinum, harav nakrar ungar familjur allan vegin til Australia.

Hetta er fyrstu ferð, landsstýrið hevur fingið so ítøkiliga viðgerð av skattapíningini í Føroyum frá einum privatum, ser-

kønum felag. Er tað nakað landsstýrinum tørvar, er tað serkøn hjálp. Tí verður forvitnisligt at síggja, hvussu landsstýrið fer at viðgera hetta uppskotið frá starvsbrøðrum Sundstein & Ellefsen.

Tað hevur vakt stóran ans og ósing ímillum fólk, at í einum skrivi til blóðini hevur Grannskoðarafelagið vist á við ítøkiligum dómum, at verandi skattaskipan bert er til fyrimuns fyri hægstu inntøkurnar. Miðal skattaborgarin verður knokkroyttur sum ongantið fyrr. C.V. Weihe visir á, at sambært skipanini skal ein maður við einari skattliga inntøku uppá 500.000 kr. gjalda minni í skatti enn maður við

250.000 kr. í skattskyldugari inntøku. Í skrivi til blóðini lýsir Grannskoðarafelagið hetta við fylgjandi dømi:

Lýsing av hugtakinum »marginalskattur«

Seinasta ár í november kom ein maður (C) inn á gólvíð hjá P/F Carl V. Weihe. Hann metti seg til eina skattskylduga inntøku í 1989 upp á kr. 250.000. Orsaka av hækkingi útreiðslum til livsins upphald og hækkingi skattum (m.a. bundnari uppsparing), var tað tungt at svara hvørjum sitt.

C hevði fingið boðið eitt eykaarbeiði, ið kundi geva

honum 10.000 kr. (133 timar á 75 kr.). Áðrenn hann tók av, hevði hann hugsað sær at kannað, hvussu nógv av hesum peningi skattavaldið tók. Vit roknaðu tí skattin út fyri hann. Í einum fari, um skattskylduga inntøkan var 250.000 kr. og í einum um hon var 260.000 kr. Úrslitið av útrokningini varð, at tær 10.000 kr. vórðu byttar millum skattavaldið og C soleiðis:

Til skattavaldið:
Skattur 6.250 kr.
Bundin uppsparing 700 kr.
6.950 kr.
Til C 3.050 kr.
10.000 kr.

Fyri tað eykaarbeiðið, ið C skuldi gera fyri at svara hvørjum sitt, fekk hann í sín part 3.050 kr. (ella 22,94 kr. um tíman), og fór skattavaldið í øllum litil lættni við 6.950 kr.

Skattaskipan okkara er skipað soleiðis, at breiðastu herðarnir í høvuðsheitum skulu bera tær tyngstu byrðarnar. Tí er tað ósamsvandi, at um sami spurningur kom frá einum (F), sum hevði eina skattliga inntøku upp á 500.000 kr., so hevði rokniðskattur sáð soleiðis út:

Til skattavaldið:
Skattur 5.000 kr.
Bundin uppsparing 700 kr.
5.700 kr.
Til F 4.300 kr.
10.000 kr.

F skal gjalda 1.250 kr. minni til skattamyndugleikarnar enn C, hóast inntøka hansara er 100% hægri! Sagt við teimum orðum, ið serfrøðingar nýta, er marginalskattur hjá C 69,5% og marginalskattur hjá F 57% (Her er bundin uppsparing íroknað). Orsøkin til at F hevur hægri marginalskatt, er tann sokallaða

50%-reglan í skattalógini, sum sigur, at eingin skal koma at gjalda meira í skatti enn 50% av samlaðu skattskyldugu inntøkuni. Døminu um skattin hjá C og F vísar, at marginalskatturinn veldst um, á hvørjum inntøkustigi, maðurin er.

Sum sæst av talvu 1 er stóran tann í dag, at tey við teimum hægstu inntøkunum (F) verða lagligast skattað, um sæð verður burtur frá (A). Hjá vanligu lønmóttakarunum (B,C,D og E) er ilt at síggja, hví teir skulu gjalda meira í skatti enn F. Herumframt kann sigast, at neyvan er nakar, ið heldur, at summi eiga at gjalda 71% í skatti.

Minni progressión í skattgingini

Hvussu høgur marginalskatturinn er, verður lýst í talvu 1. Tann progressión í skattaskipanini, ið upprunaliga skuldi tryggja, at tær hægstu inntøkurnar góldu mest í skatti, er nú vorðin til, at nú eru tað miðalinntøkurnar, ið bera mesta skattatrystið, meðan háinntøkurnar (marginalt) sleppa líka so lætt í skatti sum láginntøkurnar. Hetta kemst av 50%-regluni í skattaskipanini.

Talva 1 verður tikin framaftur, men hesaferð seta vit marginalskattin til tað, P/F Carl V. Weihe hava í uppskoti, og hyggja eftir hvat hendir við eykainntøkuni. Hetta sæst á talvu 2.

Uppskotið, Grannskoðarafelagið hevur gjørt til landsstýrið, snýr seg um, at broyta skattalógina soleiðis, at tey ovastu stigini á landskattastiganum verða sett til 33%.

Soleiðis at skilja, at allar inntøkur omanfyri 100.000 kr. verða lutfalsliga javnt skattaðar. Um kommunuskatturinn er 17% merkir hetta, at ein ikki kemur at gjalda meir enn 50% av tí seinast vunnnu krónuni.

Roknað út frá teimum seinastu tøkum hagtelunum um skattagjöld (1987-tøl), kemur henda skipanin at geva landsstýrinum uml. 50 mió. kr. minni í skattainntøku um árið.

Í almennu umrøðuni hevur verið frammi, at uppskotu eru um at steðga sokallaða »rentuspekulationini«, t.e. at peningur verður læntur og sama upphædd verður sett inn í peningastovn bert við tí fyrri eyga, at spara skatt.

Eftir kanning hjá Línk-ingarráð Føroya yvir »rentuspekulationini«, frá 1987, er útlit til, at skattainntøkan kann økjast munandi meira enn tær omanfyrinevndu 50 mió. kr., um tiltøk verða sett í verk fyri at steðga »rentu-

spekulationini«. Tengja vit eitt uppskot um at steðga »rentuspekulationi« saman við uppskoti okkara um broyting av skattaskipanini, sæst at uppskot okkara kann setast í verk, uttan at inntøkan hjá landskassanum verður minkað, verður sagt í uppskotinum.

Hvørjir eru í grundini trupulleikarnir í skattaskipanini?

Eftir okkara metan er tað ikki, í so stóran mun, tann samlaði skatturinn, ið er tann stóri trupulleikin í dag, sigur P/F Carl Vilhelm Weihe. Sjálvandi er greitt, at almennu útreiðslurnar skulu fíggjast, og at hetta bert gerst við skatti og gjöldum. Sparingar og munadyggari virkseimi (effektivisering) hjá tí almenna kundu uttan iva sett fíggjarkrøvini niður sum heild, men vit hava eisini eina vaksandi úttanlandsskuld, sum skal rentast og einuferð við tíðini afturgjaldast.

Almennar sparringar og munadyggari virkseimi eru helst neyðug, men loysa ikki einsamall skattaspurningin.

Um tað ikki er tað samlaða skattatrystið, sum er høvuðsspurningurin, hvar er so trupulleikin?

Tann veruligi trupulleikin liggur í tí, sum serfrøðingar rópa »tann marginala skattgingin«. Hetta meinast við, hvussu nógv verður tikið í skatti av tí seinast vunnnu krónuni.

hvat hendir um uppskotið verður sett í verk?

Tað at skattavaldið í dag tekur tann stóra partin av okkara løn, er beint ímóti gongdini í londunum uttan um okkum: Har verður skatturinn lækkaður, tí at hægri skattur førir við sær:

— at fólk rýma undan skatti;

— í dag sæst at fleiri og fleiri flyta til onnur lond við lægri skattatrysti, t.d. Grønland og Canada — ja, sjálvt til Danmarkar flyta tey. Ofta eru hesi bestu skattaborgarar. At fólk rýma orsakað av skattatrysti, kann lættliga gerast eitt álvarsmál.

— at fólk kenna tað soleiðis, at tey fáa alt ov lítið burturúr einum meirarbeiði.

— at lønartrýstið á virkini verður størri og tí versnar kappingarferi.

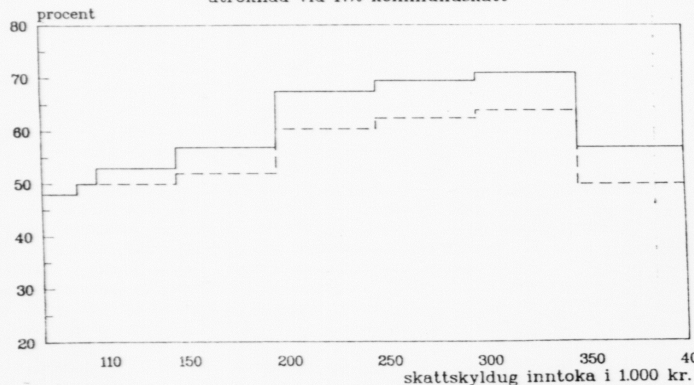
— at møguleikin fyri at fólk fara at »arbeiða svart« vindur upp á seg.

Talva 1: Marginalskattur, iroknað bundin uppsparing (17% kommunuskatt)

maður	skattsk. inntøka	marg. skattur	til skattav. ialt	(herav bundin uppsparing)	til skattgjalðaran
A	110.000	53,0%	5.300	(300)	4.700
B	150.000	57,0%	5.700	(500)	4.300
C	200.000	67,5%	6.750	(700)	3.250
D	250.000	69,5%	6.950	(700)	3.050
E	300.000	71,0%	7.100	(700)	2.900
F	500.000	57,0%	5.700	(700)	4.300

Marginalskattaprocent

útroknað við 17% kommunuskatt

— marginalskattaprocent: nú (incl. bundin uppsp.)
— marginalskattaprocent: nú (excl. bundin uppsp.)

P/F Grannskoðarafelagið C.V. Weihe